

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Стоян Стоянов

Катедра „Национална сигурност и обществен ред“, ВУСИ-Пловдив

относно дисертационен труд на

ИВАНКА НЕНОВА НИКОЛОВА

на тема:

***„СИГУРНОСТ ПРИ СИСТЕМИТЕ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА
КАЧЕСТВОТО“***

за придобиване на образователна и научна степен “доктор”
в област на висше образование 9. “Сигурност и отбрана”, професионално
направление “9.1. Национална сигурност“

Пловдив, 2024г.

Рецензията е изготвена от доц. д-р Стоян Стоянов, преподавател в катедра „Национална сигурност и обществен ред“ във Висше училище по сигурност и икономика, акредитиран в НАЦИД в професионално направление 9.1 Национална сигурност“, съгласно заповед № 148/24.06.2024 г. на проф. д-р Йордан Бакалов - ректор на ВУСИ-Пловдив, относно дисертационния труд, представен за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ в област на висшето образование 9. “Сигурност и отбрана”, в професионално направление 9.1 “Национална сигурност“ във ВУСИ-Пловдив.

Автор на дисертационния труд е Иванка Ненова Николова.

Темата на дисертационния труд е „Сигурност при системите за управление на качеството”.

I. Актуалност и значимост на изследването

В нормативната уредба на страната ясно е дефинирано, че националната сигурност е динамично състояние на обществото и държавата, при което са защитени териториалната цялост, суверинитетът и конституционно установеният ред на страната, когато са гарантирани демократичното функциониране на институциите и основните права и свободи на гражданите, в резултат на което нацията запазва и увеличава своето благосъстояние и се развива, както и когато страната успешно защитава националните си интереси и реализира националните си приоритети.¹ Безспорно понятието за “национална сигурност” е изключително широкообхватно. Към неговата същностна характеристика могат да бъдат причислени състоянието на енергетиката, икономиката, здравеопазването, образователната система, инфраструктурата и транспортната в страната и др. В случая тематиката на дисертационния труд е насочена към изследване на въпросите, свързани със сигурността при

¹ Вж. Чл. 2 от Закона за управление и функциониране на системата за защита на националната сигурност. Обн.,ДВ, бр. 61 от 11.08.2015 г., посл. изм. бр. 69 от 4.08.2020 г.

системите за управление на качеството. Проблематика, която е недостатъчно разработена в научно отношение. Аспектите, касаещи усъвършенстването на модела за управление на сигурността в организации с работещи системи за управление на качеството, а също и за намаляване или отстраняване на рисковете, които могат да възникнат, определят изследването като изключително дисертабилно.

II. Характеристика на изследването

Предложеното за рецензия изследване притежава характеристиките на цялостен и напълно завършен, както по съдържание, така и по форма научен труд. Следва да се подчертае, че при разработването му са спазени изискванията, регламентирани в нормативната уредба, както и утвърдените научни стандарти за този вид изследване. Същото е структурирано в увод, три глави, заключение и библиография с общ обем от 158 страници. За онагледяване на тематиката в структурния план е предвидено използването на две таблици, четири диаграми и дванадесет фигури, в които са визирани таблици, графики и схеми. Положително впечатление прави обема на използваните литературни източници, които са 214 и доказват старанието на автора да обхване в значителна степен изследваната специфична материя. Учудващ е подхода на дисертанта при подреждане на използваните източници, които не са разделени по видове.

В увода правилно са определени и обосновани основните елементи, като актуалност, цел, задачи, обект, предмет и методология на изследването. Работната хипотеза е внимателно обмислена, като авторът предварително оценява възможните ограничения, които могат да окажат влияние върху изследователската дейност. Целта е прецизно определена и нейното дефиниране е показателно за ясната представа на дисертанта за разработваната материя. Посочените три основни задачи за постигането на целта са внимателно преценени и обосновани, но следва да се отбележи, че

всеки параграф от дисертационния труд може да се отчете за изпълнена задача с оглед постигане на целта.

В Глава първа “Сигурността като общо понятие и сигурност на качеството в организацията” са включени седем параграфа, в които се разглеждат основни въпроси, свързани със следното:

- теоретични основи на понятието сигурност;
- глобалната сигурност и последиците от нея;
- съвременни геополитически теории;
- подходи и методи на политиката за сигурност;
- икономическа сигурност;
- управление на сигурността в икономическите организации, както и теории за вътрешен организационен контрол;
- структура и същност на системите за управление на качеството, а също и класически методи за осигуряване, усъвършенстване и статистически контрол на качеството;

В изводите докторантът категорично изтъква, че потребностите от сигурност са неизменно свързани с човешката природа. Видно е от всяко едно хронологично представяне на отделните исторически периоди, че обществото винаги се е стрямяло да осигури своята сигурност. Авторът с основание твърди, че сигурността е един от основните показатели за прогрес. Същевременно обръща внимание, че управлението на сигурността е сравнително нова област, което е неразривно обвързано с развитието на съвременното гражданско общество. Положително впечатление прави умелото обвързване на понятията “сигурност” и “качество”. Неслучайно дисертантът съизмерва качеството на изпълнение с утвърждаването на продукцията или услугите на всяка една организация. Допълнително,

авторът изтъква извода, аргументиран в изложението, че системите за сигурност, внедрени в организациите, осигуряват превантивно игнориране на рискове и заплахи, произтичащи от външни фактори. В последния от представените шест извода дисертантът с основание изтъква, че Системите за управление на качеството повишават конкурентноспособността, намаляват разходите и увеличават печалбите, което е от значение за всяка една организация.

В Глава втора “Изследване на възможността за усъвършенстване сигурността при системите за управление на качеството” се акцентира на следните моменти, изведени в пет параграфа, а именно:

- Стандарти при системите за управление на сигурността в организациите;
- Система за управление на качеството и внедряването ѝ в организацията;
- Сигурност при системите за управление на информацията и предизвикателства свързани с тях;
- Сигурност при системите за управление на риска и проблематиката им;
- Сигурност при системите за управление на непрекъснатостта на дейността и трудности свързани с тях;

В изпълнение на задачите по изследването си авторът съмава да аргументира осем основни извода. Първият е относим до предназначението на Системите за управление на качеството, като се изтъква, че те са гарант за непрекъснат процес на предлагане на качествени продукти или услуги.

Вторият извод касае важността от определяне на целите на организацията и определяне на реда за тяхното постигане.

Третият извод е свързан с отговорността на ръководството на съответната организация по отношение внедряването на Системите за управление на качеството, както и контрола по тяхното ефективно използване.

В четвъртият извод се акцентира на значението на дейността по управление на риска и ролята му за успеваемостта на организацията.

В петият извод се обръща внимание на необходимостта от непрекъснат информационен поток, който е от изключително значение за осигуряване на последователно и постоянно изпълнение на задачите в работния процес.

Шестият извод е свързан с ролята на информационната сигурност, като се обръща внимание на факта, че точно тя защитава ценните ресурси на организацията.

Седмият извод е изключително интересен и касае оценката и предотвратяването на негативните последици от глобализацията, които, според автора, са основен фактор за изграждане на информационно общество.

В последният осми извод дисертантът акцентира върху значението от качествен подбор на човешките ресурси в организацията.

В Глава трета, озаглавена “Модели за усъвършенстване на сигурността при системите за управление на качеството” са структурирани пет параграфа, които са:

- модел за изграждане на Систими за управление на качеството;
- усъвършенстване на бизнеса чрез прилагане на модел EFQM/Модел на превъзходството/;
- усъвършенстване на бизнеса чрез прилагане на стандарта ISO 9001:2015;

- усъвършенстване на системата за финансов контрол като начин за развитие на сигурността;

- интегрирана система за управление, с цел подобряване сигурността в организация от сферата на сигурност.

В края на последната глава авторът представя девет извода, които могат да се обобщят по следния начин:

Първите два извода са насочени към ролята на сигурността към системата за управление, както и на връзката между сигурност и икономика. Авторът определя нееднозначно ролята и значението на информационната сигурност за утвърждаване на държавността и просперитета на организациите.

Третият и четвъртият извод са свързани с повишаването на ефективността от интегрираната система за управление на качеството, както и значението от вземането на решение от ръководството на организацията като съставна част от всяка управленска функция.

Петият и шестият извод касаят ролята на стандартите. Прилагането на техните изисквания, по думите на автора, води до постигане на система за управление на качеството, която позволява на компанията последователно да се справя с проблемите в тази област и по този начин да подобри организационното качество и сигурността. Допълнително се обръща внимание на използването на моделът EFQM, който е приспособим към различни организации и удобен при използването на системи за управление на сигурността и качеството.

В седмият и осмият извод се обръща внимание на значението на бенчмаркингът, което го прави един от най-успешните методи за развитие и възход на организациите, както и важността от сертифицирането по ISO.

В последният извод авторът акцентира на управленската функция “контрол” и важноста му за правилното и успешно функциониране на организациите.

III. Основни научни и научно-приложни приноси в дисертационния труд

Приемам изцяло научните и научно-приложни приноси на автора в изготвеното от него изследване. Същите могат да се обобщят в следните важни направления:

1. Изяснена е същността на понятието сигурност в икономически и национален аспект, както и нейното управление и приложение в Системите за управление на качеството.

2. Изяснена е икономическата същност, предназначение и функционалност на Системите за управление на качеството, като са показани ползите от внедряването им в икономическите организации и приложението на стандартите от

Международната организация по качество/ISO/.

3. Обоснован е инструментариум за осъществяване на експериментален модел, включващ различни инструменти за подобряване на сигурността и качеството в икономическите организации.

4. Разработен е функционален модел на Система за управление, с цел подобряване сигурността в организация от сферата на сигурност.

Предложени са и стандарти съобразени с дейността и функциите на интегрираната система за сигурност.

IV. Оценка на авторското участие в получаването на приносите

Съдейки от специфичността на стила, който е изцяло оформен по всички научни стандарти, а и от личните приноси на автора, считам че

изследването е негово лично дело.

Нямам информация към момента да има сигнали или претенции от известни или анонимни автори за неправомерно ползване на техни трудове.

Не намирам никакви факти за наличие на плагиатство.

V. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Множеството публикации по темата, които докторантът е представил дават допълнително основание за положителната ми оценка за представеното изследване. Публикациите осигуряват необходимата публичност на авторските постижения и дават пълна възможност на научната общност и на широката аудитория да се запознаят с тях.

Публикациите на автора са следните:

1. Николова, И., Имидж и репутация на МВР. – Сборник с доклади от международната научна конференция на тема „Изкуствения интелект в сферата на сигурността – предимства и заплахи“. Том II. Докторанти и студенти. Пловдив: ВУСИ, 2022, с. 55-59, ISBN 978-619-7343-71-7

2. Николова, И., Системи за управление на качеството и икономическа сигурност. – Годишник, т. XIX, 2022. Пловдив: ВУСИ, 2022, с.136-142, ISSN 2367-8798

3. Николова, И., Управление на сигурността в икономическите организации. – Политика и сигурност, г. VI, бр. IV, 2022. Пловдив: ВУСИ, 2022, с. 11-15, ISSN 2815-3324

VI. Използване на получените в дисертационния труд резултати и препоръки за бъдещото им внедряване

Напълно съм съгласен с мнението на автора, че доброто управление е основно средство за сигурността на обществото, организациите и държавите. Комплексната и съгласувана стратегия за управление е решаваща за стабилността и конкурентноспособността на предприятията.

Съвременното общество предполага изключително нарастване на заплахите, касаещи сигурността на гражданите и в частност сигурността при системите за управление на качеството. Считаю, че дисертационният труд ще бъде изключително полезен за студентите във висшите учебни заведения с профил “Национална сигурност и отбрана”.

VII. Относно автореферата към дисертационния труд

Авторефератът на дисертационния труд е разработен в съответствие с всички изискванията на ЗРАСРБ, на ППЗРАСРБ и на МАК, и вярно отразява съдържанието и постиженията на дисертационния труд.

VIII. Критични бележки и препоръки

Към представения за рецензия дисертационен труд нямам съществени критични препоръки и мнения, които да бъдат разглеждани тук.

Искрено препоръчвам на автора да издаде монография на базата на дисертационния труд.

IX. Заключение

Давам цялостна висока положителна оценка на предложението за рецензия дисертационен труд, гласувам положително и предлагам на уважаемите членове на Научното жури да гласуват положително за присъждане на образователна и научна степен “доктор” в област на висше образование 9. “Сигурност и отбрана”, професионално направление “9.1. Национална сигурност“ на Иванка Ненова Николова.

03.10.2024 г.
гр. София

Изготвил рецензията:
доц. д-р Стоян Стоянов